

**Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Асоціація університетів України
Одеська обласна державна адміністрація
Одеська міська рада
Одеський обласний інститут удосконалення вчителів
Освітньо-культурний центр «Інститут Конфуція»**

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО**

МАТЕРІАЛИ

ІІІ МІЖНАРОДНОГО КОНГРЕСУ

**«ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
В УНІВЕРСИТЕТСЬКОМУ ПРОСТОРІ»**

18-21 травня 2017 року

Місце проведення:

**Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського
(м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26)**

**Одеса
2017**

ЗАГАДКИ ЯК ЗАСІБ РОЗУМОВОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Портянко В. П.

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського, Україна*

У відповідальний час розбудови самостійної Української держави зростає потреба в компетентних фахівцях, розумово обдарованих, з мисленням державотворців. Тому без грамотно поставленого розумового виховання в загальноосвітній школі аж ніяк не обійтись. Особлива роль тут відводиться учителю початкових класів, адже саме він закладає основи у розв'язанні даного важливого питання.

Не секрет, що для роботи з новими методиками викладання, в середовищі освічених людей потрібні глибокі знання, високорозвинене мислення, здатне до швидкого аналізу й миттєвих операцій, безпомилкових оперативних логічних кроків, необхідних для прийняття правильних рішень.

Розумове виховання необхідне людині не тільки для праці, а й для повноти духовного життя. Уміти творчо мислити й бути розумною повинна кожна людина, бо розум дуже необхідний у всіх без винятку видах людської діяльності. Тому й справжнє розумове виховання орієнтує дитину на життя у всій його проявах і складностях, а також у всьому його багатстві. Також по-особливому звучить ця тема, коли ми говоримо про учнів з особливими освітніми потребами. Саме загадки являються для молодших школярів з особливими освітніми потребами своєрідною зарядкою перед вивченням програмового матеріалу.

Загадка відноситься до малих фольклорних жанрів усної народної творчості, зберігає традиції українського народу, формує паралельно й національне виховання підростаючого покоління.

Загадка дає багато можливостей для розумового розвитку дітей, для прилучення їх до словесної художньої творчості [1, с. 6]. Створюючи чи відгадуючи загадку, вони зосереджують увагу на конкретному предметі. Молодші школярі (і з особливими потребами, і без особливих потреб) ще не володіють достатнім досвідом сприймання об'єкту, тому доцільно звертати їхню увагу на окремі, найвиразніші, найістотніші ознаки певного предмета чи явища. Твори-загадки тим і корисні, що під час їх опрацювання дитина вчиться розглядати предмет, виявляти його ознаки.

Цікава, допитлива загадка надовго запам'ятовується дитиною. Особливо привабливі для учнів початкових класів римовані загадки, які певною мірою допомагають дітям і педагогам зняти накопичену втому, вносять позитивне пожвавлення у навчально-виховний процес [8, с. 49]. У зв'язку з цим добірки тематичних загадок і вправ можна широко використовувати як на уроках, так і в позаурочний час [6, с.37]. Вони урізноманітнюють розумову діяльність учнів, підтримують їх інтерес до відповідної навчальної теми і зосереджують увагу на опануванні нової, наступної теми, допомагають позбутися одноманітності у виконанні запланованих пізнавальних операцій, а також, що дуже важливо, позбутися гіподинамії.

Що стосується дослідження і використання загадок як засобу розумового виховання особистості, то цей жанр використовували у своїй творчості письменники ще давньої літератури: І. Галятовський, А. Байбаков, М. Костомаров. Також використовували загадки у своїй творчості І. Франко, Ю. Федькович, Л. Глібов, Л. Боровиковський, С. Руданський, П. Тичина, М. Сингаївський та ін. Збиранням та укладанням збірок загадок займався Г. Ількович, І. Головацький, О. Сементовський, М. Закревський, М. Номис, П. Чубинський, І. Манжура, Б. Грінченко, Ф. Колесса, В. Гнатюк та ін. На початку ХХ століття вийшли окремі збірки загадок, укладені М. Зіронькою, А. Онищуком, І.П. Березовським. До наукового дослідження загадок в Україні і Росії звернулися О. Потебня, О. Сементовський, М. Сумцов, М. Рибникова, І. Колесницька, В. Аникіна, М. Пазяк та ін.

Незважаючи на наявність численних наукових статей та збірників загадок, цей жанр творчості як вагомий засіб розумового виховання підростаючого покоління й досі є одним з найменш вивчених. Ще недостатньо досліджена їх роль у розумовому вихованні особистості на різних етапах її розвитку, не систематизовані народні загадки за географічними районами поширення, мало уваги приділяється справі виявлення, збирання та вивчення українських народних загадок.

Також недостатньо використовуються загадки у навчально-виховному процесі початкової школи, хоча за останні роки в цій царині спостерігаються помітні зрушення. Зміст розумового виховання учнів початкових класів охоплює:

- розуміння значення знань, які здобуваються в школі, для життя і праці, громадської діяльності, будівництва самостійної Української держави;
- розвиток допитливості, спостережливості, кмітливості, активності на уроках, прагнення самостійно виконувати завдання у класі і вдома;
- уявлення про наукову організацію навчальної праці, навички самостійного читання дитячої літератури, уміння ділитися враженнями про прочитане;

- негативне ставлення до списування, бездумного зубріння, шпаргалок, підказування, невиконання домашніх завдань;
- шанобливе ставлення до розуму й розумних людей, бажання стати мудрою людиною [2, с. 325–326].

Загадка, на відміну від прислів'їв і приказок, не містить яскраво виражених етичних цінностей, що визначають поведінку, спілкування і діяльність людини. Вона спрямована на знаходження тотожності або схожості різних предметів і явищ. Найчастіше в загадках фігурують тварини, предмети, що оточують дитину, а також явища природи.

За змістом загадки дуже динамічні і змінюються не тільки залежно від регіону, але і від побуту окремого села і навіть сім'ї. Загадки можна визначити як своєрідні тести на кмітливість. Вони сприяють розвитку пам'яті дитини, її образного мислення, швидкості розумових реакцій, адже загадуються вони всім дітям, і кожна дитина прагне першою дати вірну відповідь [3, с. 232].

Загадка завжди дивовижна. Вона базується на спостережливості дитини. Чим більш спостережлива дитина, тим вона краще орієнтується в секретах загадок, тим швидше створює свої. Мисленневий процес якраз і активізується у свідомості дитини, коли вона швидко знаходить схожість між дідом, в сто шуб одягненим, і цибулиною або між дівчиною, що сидить в темниці з косою на вулиці, і морквиною [4, с. 28].

Важливо пам'ятати, що в складанні загадок можуть брати участь не окремі діти, а весь клас, що робить сам процес складання найбільш привабливим і цікавим, а результат загальним.

Складання загадок може супроводжуватися малюванням вибраного предмету, тобто намальований предмет береться за основу загадки [3]. Конструювання загадок у початковому класі може відбуватися й за допомогою SMART-технологій.

Загадка містить у собі великі можливості для розвитку кмітливості, уваги і уяви, асоціативного мислення дітей, формування в них умінь виділяти і уподібнювати істотні ознаки об'єктів. Використання загадок на уроці посилює його емоційну насиченість, активність учнів, їх зацікавленість до навколишнього [5, с. 8].

Загадки можна використовувати з метою постановки проблеми, здобування нових знань, закріплення вивченого матеріалу. Робота над загадками сприяє формуванню навичок самостійно виконувати різноманітні пізнавальні завдання і вміння порівнювати предмети, виділяти їх істотні ознаки, встановлювати взаємозв'язки між ними, а також розкриває красу навколишнього світу, образність рідної мови та сприяє формуванню зв'язного мовлення молодших школярів.

Література

1. Березовський І.Г. Українська народна творчість. – К.: Наукова думка, 1973. – 152 с.
2. Волкова Н.П. Педагогіка. – К.: Вид. центр «Академія», 2001. – 576 с.
3. Дорошенко С.І., Вашуленко М.С. та ін. Методика викладання української мови. – К.: Вища школа, 1992. – 395 с.
4. Кучинський М.В. Робота над загадкою // Початкова школа. – 1994. – № 6. – С. 28–33.
5. Майборода В., Друзь З. Виховання пізнавальних інтересів молодших школярів // Початкова школа. – 2000. – № 4. – С. 7–10.
6. Соловейчик У.С. Работа с загадками // Начальная школа. – 1982. – № 12. – С. 37–39.
7. Сухомлинський В.О. Сто порад учителям // Вибрані педагогічні твори: В 5-ти т. – К., 1976. – Т. 2. – С. 419–656.
8. Українські приказки, прислів'я і таке інше. Збірники О.В. Марковича та ін. / Укл. М. Номис. – К.: Либідь, 1993. – 768 с.

МУЗИЧНО-ТЕРАПЕВТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ РИТМІЧНО-РУХОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ БАКАЛАВРІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Пушкар Л. В.

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Україна

Пріоритети в реалізації компетентної парадигми позначаються на глобальних змінах у змісті освіти і, як наслідок, на професійних та особистісних якостях майбутніх фахівців. Тому й досі залишаються актуальними дискусійні питання відносно формування певних компетенцій майбутніх вчителів початкової школи. На нашу думку, саме музичні компетенції, зокрема ритмічно-рухові, займають чільне місце в структурі професійних компетенцій бакалаврів початкової освіти.

У сучасному світі людина досить часто відчуває негативні емоції внаслідок інформаційної перенасиченості, невпевненості у завтрашньому дні, соціальних, політичних та природних катастроф. Глобальна системна криза, де перебуває постіндустріальне суспільство в цілому, спричиняє велику